

KC-102

March-2014

F.Y.B.Sc. (Old Pattern)
Mathematics, Paper-II
(Geometry & Matrix Algebra)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 105

- સૂચના : (1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ સાત પ્રશ્નો છે.
Instructions : There are total **seven** questions.
 (2) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
All questions are compulsory.
 (3) દરેક પ્રશ્નનાં ગુણ સરખા છે.
All questions carry equal marks.

1. (a) ઉદાહરણ સહિત નીચેના શ્રેણિકની વ્યાખ્યા આપો : 5
 Define the following matrices with illustration :
 (i) નિમ્ન-ત્રિકોણીય શ્રેણિક
 Lower Triangular Matrix
 (ii) વિ-હરમીશીયન શ્રેણિક
 Skew Hermitian Matrix
 (iii) વિકર્ણી શ્રેણિક
 Diagonal Matrix

અથવા/OR

સંમિત અને વિસંમિત શ્રેણિકની વ્યાખ્યા આપો. બતાવો કે ચોરસ શ્રેણિક $A = [a_{ij}]_n$ માટે $A + A^T$ સંમિત છે અને $A - A^T$ વિસંમિત છે.
 Define symmetric and skew-symmetric matrices. Prove that for square matrix $A = [a_{ij}]_n$ $A + A^T$ is a symmetric and $A - A^T$ is a skew-symmetric matrix.

- (b) શ્રેણિકના કોટિની વ્યાખ્યા આપો. 5

શ્રેણિક $A = \begin{bmatrix} 3 & 2 & 0 & -1 \\ 1 & -1 & 2 & 2 \\ 0 & 1 & -3 & -1 \end{bmatrix}$ નાં કોટિ મેળવો.

Define rank of matrix. Find the rank of matrix.

$$A = \begin{bmatrix} 3 & 2 & 0 & -1 \\ 1 & -1 & 2 & 2 \\ 0 & 1 & -3 & -1 \end{bmatrix}$$

(c) ગમે તે એક ગણો :

5

Attempt any **one** :

(i) જો શ્રેણિક $A = \begin{bmatrix} 2+i & 3 & -1+3i \\ -5 & -i & -4-2i \end{bmatrix}$ હોય તો $A * A$ શોધો.

Find $A * A$ for the matrix $A = \begin{bmatrix} 2+i & 3 & -1+3i \\ -5 & -i & -4-2i \end{bmatrix}$.

(ii) શ્રેણિક $A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 5 \\ 0 & -1 & 2 \\ 1 & 3 & 1 \end{bmatrix}$ હોય તો A^{-1} શોધો.

Find A^{-1} , for the matrix $A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 5 \\ 0 & -1 & 2 \\ 1 & 3 & 1 \end{bmatrix}$

2. (a) જો λ એ સંમિત શ્રેણિક $A = [a_{ij}]_n$ નું લાક્ષણિક મૂલ્ય હોય તો બતાવો કે

5

If λ is an eigen value of a symmetric matrix $A = [a_{ij}]_n$ then show that

(i) $\frac{1}{\lambda}$ એ $\frac{1}{A}$ નું લાક્ષણિક મૂલ્ય છે.

$\frac{1}{\lambda}$ is the eigen value of $\frac{1}{A}$

(ii) $\frac{|A|}{\lambda}$ એ $\text{adj } A$ નું લાક્ષણિક મૂલ્ય છે.

$\frac{|A|}{\lambda}$ is the eigen value of $\text{adj } A$.

અથવા/OR

યુગ્મમત n -સુરેખ સમીકરણ સંહિતના n -અચળો $\sum_{j=1}^n a_{ij} x_j = b_i$ ($i = 1, 2, \dots, n$)ના ઉકેલ માટેની ક્રેમરની રીત સમજાવો.

Obtain the Cramer's rule to solve the system of n linear equations in n variables

$\sum_{j=1}^n a_{ij} x_j = b_i$ ($i = 1, 2, \dots, n$)

(b) ચોરસ શ્રેણિક માટે લાક્ષણિક મૂલ્ય અને લાક્ષણિક સદિશની વ્યાખ્યા આપો. શ્રેણિક A માટે

$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 3 \\ 1 & 5 & 1 \\ 3 & 1 & 1 \end{bmatrix}$ ની લાક્ષણિક મૂલ્ય અને લાક્ષણિક સદિશ મેળવો.

5

Define eigen value and eigen vector of square matrix. Find the eigen values and

corresponding eigen vectors of the matrix $A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 3 \\ 1 & 5 & 1 \\ 3 & 1 & 1 \end{bmatrix}$.

અથવા/OR

કલે-હેમીલ્ટનનું વિધાન લખો અને તેની ચકાસણી શ્રેણિક $A = \begin{bmatrix} 2 & 2 & 1 \\ 1 & 3 & 1 \\ 1 & 2 & 2 \end{bmatrix}$ કરી. A^{-1} મેળવો.

State the Caley-Hamilton's theorem and verify it for the matrix $A = \begin{bmatrix} 2 & 2 & 1 \\ 1 & 3 & 1 \\ 1 & 2 & 2 \end{bmatrix}$

and find A^{-1} .

(c) શ્રેણિક $A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 2 \end{bmatrix}$ નું લાક્ષણિક સમીકરણ મેળવો. 5

$A^8 - 5A^7 + 7A^6 - 3A^5 + A^4 - 5A^3 + 8A^2 - 2A + I$ વડે મળતો શ્રેણિક મેળવો.

Obtain the characteristic equation of the matrix $A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 2 \end{bmatrix}$ and also find the

matrix represented by the expression $A^8 - 5A^7 + 7A^6 - 3A^5 + A^4 - 5A^3 + 8A^2 - 2A + I$

3. ગમે તે ત્રણ ગણો : 15

Attempt any **three** :

(i) બતાવો કે બહુપદી $P_n(x)$ ને $x - \alpha$ વડે ભાગતાં શેષ અચળ સંખ્યા $P_n(\alpha)$ છે અને $\alpha \neq \beta$ માટે

$(x - \alpha)(x - \beta)$ વડે ભાગતાં શેષ સુરેખ બહુપદી $\frac{(x - \beta)P_n(\alpha) - (x - \alpha)P_n(\beta)}{\alpha - \beta}$ થાય.

Show that if a polynomial $P_n(x)$ is divided by $(x - \alpha)$ then the remainder is the constant $P_n(\alpha)$ and for $\alpha \neq \beta$ if $P_n(x)$ is divided by $(x - \alpha)(x - \beta)$ then its remainder

is the linear polynomial $\frac{(x - \beta)P_n(\alpha) - (x - \alpha)P_n(\beta)}{\alpha - \beta}$.

(ii) સમીકરણ $ax^3 + 3bx^2 + 3cx + d = 0$ (જ્યાં $a \neq 0, b, c, d \in \phi$)ના ઉકેલ મેળવવા માટેની કાર્ડનની રીત સમજાવો.

Explain the Cardon's method for solving the equation $ax^3 + 3bx^2 + 3cx + d = 0$ (where $b, c, d \in \phi, a \neq 0$).

(iii) ફેરારીની રીતે $x^4 - 5x^3 + 5x^2 + 5x - 6 = 0$ ઉકેલો.

Solve $x^4 - 5x^3 + 5x^2 + 5x - 6 = 0$ by the Ferrari's method.

(iv) બહુપદી $3x^4 - 2x^2 - x + 5 = 0$ ની દરેક શૂન્ય કરતાં 2 ઓછી કિંમતવાળી શૂન્યની ચતુર્થઘાત બહુપદી મેળવો.

Find the fourth degree polynomial that has all its zeroes decreased by 2 than those of polynomial $3x^4 - 2x^2 - x + 5 = 0$

(v) સમીકરણ $2x^3 + x^2 - 7x - 6 = 0$ ના બે બીજનો તફાવત 3 છે. તો સમીકરણના બીજ શોધો.

The difference of two roots of the equation $2x^3 + x^2 - 7x - 6 = 0$ is 3. Find the roots of the equation.

4. (a) $c(\rho, \alpha)$ કેન્દ્ર અને a -ત્રિજ્યાવાળા વર્તુળનું ધ્રુવીય સમીકરણ મેળવો. 5

Obtain the polar equation of the circle having centre $c(\rho, \alpha)$ and radius a .

અથવા/OR

$A(r_1, \theta_1)$ અને $B(r_2, \theta_2)$ બિંદુમાંથી પસાર થતા રેખાનું ધ્રુવીય સમીકરણ મેળવો.

Find the polar equation of a line passing through the points $A(r_1, \theta_1)$ and $B(r_2, \theta_2)$.

- (b) ગમે તે બેના જવાબ આપો : 10

Attempt any **two** :

- (i) શાંકવ $\frac{3}{r} - 5 \cos \theta = 2$ ના પ્રકાર જણાવો અને કાર્તેઝીયન સમીકરણ મેળવો.

Give the type of conic is represented by the equation $\frac{3}{r} - 5 \cos \theta = 2$, and obtain Cartesian equation.

- (ii) R^3 માં કોઈ બિંદુ (A)ના ગોલીય યામ $\left(3, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}\right)$ હોય તો એ બિન્દુના સિલિન્ડરીય યામ અને કાર્તેઝીયન યામ મેળવો.

If $\left(3, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}\right)$ are spherical co-ordinates of the point A in R^3 , then find Cartesian and cylindrical co-ordinates of the point A.

- (iii) જો સમાન કેન્દ્ર S માંથી પસાર થતી શાંકવની કોઈ બે નાભિજીવાઓ $\overline{P'SP}$ અને $\overline{Q'SQ}$ પરસ્પર લંબ હોય તો સાબિત કરો કે $\frac{1}{SP \cdot SP'} + \frac{1}{SQ \cdot SQ'} = \text{અચળ}$.

If $\overline{P'SP}$ and $\overline{Q'SQ}$ are two mutually perpendicular focal chords of a conic passing the same focus S then prove that $\frac{1}{SP \cdot SP'} + \frac{1}{SQ \cdot SQ'} = \text{constant}$.

5. (a) ગોલક $x^2 + y^2 + z^2 + 2ux + 2vy + 2wz + d = 0$ પરના બિંદુ $A(\alpha, \beta, \gamma)$ આગળ સ્પર્શતલ અને અભિલંબનું સમીકરણ મેળવો. 5

Obtain the equation of the tangent and Normal plane to the sphere

$x^2 + y^2 + z^2 + 2ux + 2vy + 2wz + d = 0$, at a point $A(\alpha, \beta, \gamma)$.

અથવા/OR

સમતલ $lx + my + nz = p$ ગોલક $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ ને સ્પર્શે તે માટેનો પ્રતિબંધ અને સ્પર્શબિંદુના યામ મેળવો.

Obtain the condition that the plane $lx + my + nz = p$ touches the sphere $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$. Also find co-ordinates of the point of their contact.

(b) ગમે તે બે ગણો :

10

Attempt any **two** :

(1) બે ગોલકો લંબચ્છેદી હોવા માટેની શરત તારવો. આ ઉપરથી સા. કરો કે ગોલકો

$$x^2 + y^2 + z^2 + 2x + 8y + 4z + 19 = 0 \text{ અને}$$

$$x^2 + y^2 + z^2 + 8x + 10y + 6z + 41 = 0 \text{ લંબચ્છેદી છે.}$$

Obtain the condition that two spheres intersect each other orthogonally. Prove that two spheres

$$x^2 + y^2 + z^2 + 2x + 8y + 4z + 19 = 0 \text{ and}$$

$$x^2 + y^2 + z^2 + 8x + 10y + 6z + 41 = 0 \text{ orthogonally.}$$

(2) જો સમતલ $kx - y - 2z = 4$ એ ગોલક

$$x^2 + y^2 + z^2 + 2x - 6y + 1 = 0 \text{ ને સ્પર્શે તો } k \text{ ની કિંમત મેળવો.}$$

If the plane $kx - y - 2z = 4$ will touch the sphere $x^2 + y^2 + z^2 + 2x - 6y + 1 = 0$ then find the value of k .

(3) R^3 માં વર્તુળ $x^2 + y^2 + z^2 - 16 = 0$, $3x + 4y - 2z - 10 = 0$ માંથી પસાર થતા અને $(2, -1, 1)$ બિંદુમાંથી પસાર થતા ગોલકનું સમીકરણ મેળવો.

In R^3 , find the equation of the sphere passing through the circle $x^2 + y^2 + z^2 - 16 = 0$, $3x + 4y - 2z - 10 = 0$ and point $(2, -1, 1)$.

6. (a) સાબિત કરો કે શંકુનું શીર્ષ ઉદગમ બિંદુ હોય તો અને તો જ શંકુનું સમીકરણ સમપરીમાણી છે. 5

Prove that the vertex of the cone is at the origin if and only if the equation of the cone is homogeneous.

અથવા/OR

સમનળાકારની વ્યાખ્યા આપો.

જેના અક્ષ $\frac{x-\alpha}{l} = \frac{y-\beta}{m} = \frac{z-\gamma}{n}$ હોય અને r -ત્રિજ્યાવાળા સમનળાકારનું સમીકરણ મેળવો.

Define right circular cylinder.

Obtain the equation of the right circular cylinder having axis $\frac{x-\alpha}{l} = \frac{y-\beta}{m} = \frac{z-\gamma}{n}$

and radius equal to r .

(b) ગમે તે બેના જવાબ આપો :

10

Attempt any **two** :

- (1) સાબિત કરો કે સમીકરણ $xy + yz + zx = 0$ સમશંકુ દર્શાવે છે. તેમના શીર્ષ, અક્ષનું સમીકરણ અને અર્ધ-શીર્ષકોણનું માપ મેળવો.

Prove that the equation $xy + yz + zx = 0$ represents a right circular cone. Also find its vertex, semi-angle and the equation of the axis.

- (2) R^3 માં જેનો આધાર વક્ર $x_2^2 + 2x_3^2 = 1, x_1 - 3x_3 = 0$ અને સર્જકરેખા Z-અક્ષને સમાંતર નળાકારનું સમીકરણ મેળવો.

Find the equation of a cylinder in R^3 whose generators are parallel to Z-axis and the guiding curve is $x_2^2 + 2x_3^2 = 1, x_1 - 3x_3 = 0$

- (3) શિરોબિંદુ (α, β, γ) અને આધાર વક્ર $y^2 = 4ax, z = 0$ હોય એવા શંકુનું સમીકરણ મેળવો.

Obtain the equation of cone having vertex at (α, β, γ) and guiding curves $y^2 = 4ax, z = 0$.

7. (a) સમતલ $lx + my + nz = p$ એ કેન્દ્રીય શાંકવજ $ax^2 + by^2 + cz^2 = 1$ સ્પર્શે તે માટેની શરત અને સ્પર્શબિંદુના યામ મેળવો. 5

Obtain the condition that the plane $lx + my + nz = p$ touches the central conicoid $ax^2 + by^2 + cz^2 = 1$ and also find point of their contact.

અથવા/OR

કેન્દ્રીય શાંકવજ $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1$ પરના $p(\alpha, \beta, \gamma)$ બિંદુએ સ્પર્શતલ અને અભિલંબનું સમીકરણ મેળવો.

Obtain the equation of the tangent and normal plane at point $p(\alpha, \beta, \gamma)$ to the central conicoid $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1$

(b) ગમે તે બે ગણો :

10

Attempt any **two** :

- (1) સાબિત કરો કે કેન્દ્રીય શાંકવજને આપેલ બિંદુમાંથી વધુમાં વધુ છ અભિલંબો દોરી શકાય છે.

Prove that there can be drawn at most six normals from the given point to the central conicoid.

- (2) પરવલયજ $3x^2 - 8y^2 = 24z$ ને સમતલ $4x - 6y - z = 5$ ને સ્પર્શે તેમ બતાવો. સ્પર્શબિંદુના યામ મેળવો.

Prove that the plane $4x - 6y - z = 5$, touches the paraboloid $3x^2 - 8y^2 = 24z$. Also find the co-ordinates of the point of contact.

- (3) શંકવજ $2x^2 - 2y^2 + z^2 = 1$ અને સુરેખા $\frac{x-3}{1} = \frac{y-7}{3} = \frac{z-9}{4}$ નાં છેદબિંદુઓ શોધો.

Find the points of intersection of the conicoid $2x^2 - 2y^2 + z^2 = 1$ and the straight line $\frac{x-3}{1} = \frac{y-7}{3} = \frac{z-9}{4}$.
